

(¹)

(N^r 42.)

BELGISCHE SENAAT.

ZITTIJD VAN 1892-1893.

COMMISSIE TOT HERZIENING DER GRONDWET.

Voorstel betreffende de herziening van artikel 47.

Amendementen aan het voorstel van 29 Juli 1892.

(Zie n^r 4, buitengewone zitting 1892, van den Senaat.)

De Commissie der Kamer heeft alle voorstellen tot herziening van artikel 47, haar door de minderheid aangeboden, met overgroote meerderheid verworpen. De achtbare heer Frère-Orban heeft het zijne ingetrokken. Hij zal het in de Kamer andermaal aanbieden.

Het voorstel der regeering bevredigt geen enkel lid der linkerzijde. Verscheidene leden der rechterzijde schijnen het te hebben aangenomen, minder uit overtuiging dan om het ministerie niet in verlegenheid te brengen. Men kan met zekerheid voorzeggén dat het in den Senaat en in de Kamer de twee derden niet bekomen zal der stemmen die worden vereischt om het te doen opnemen in de Grondwet.

Men heeft dus iets anders te zoeken.

Ik denk dat de baan die wij te volgen hebben ons is aangewezen door den heer Frère-Orban. Zijn voorstel is niet onvereenigbaar met het voorstel dat ikzelf den 29ⁿ Juli laatstleden aanbood en dat in de Commissie van den Senaat door zeven leden (1) op 20 stemmenden werd goedgekeurd.

Dienvolgens denk ik dat mijn voorstel, gewijzigd in den zin der voorstellen van den heer Frère-Orban, de meerderheid der stemmen in de senatoriale Commissie bekomen kan, te meer daar de twee Senatoren voor Luik, de heeren Dupont en Braconier, die de politieke denkbeelden des heeren Frère-Orban meermaals goedkeuren, onder de zeven jastemmenden niet begrepen zijn.

Het voorstel van den achtbaren heer Frère-Orban is hem ingegeven door dit beginsel van Sismondi (2):

Eene Grondwet moet herzien worden met eene vijl, niet met eene bijl.

(1) Het proces-verbaal der zitting meldt slechts 6 leden die ja stemden, maar de achtbare heer de Thuin heeft in de volgende zitting verklaard dat hij mijn voorstel goedkeurde.

(2) Sismonde de Sismondi : *Etude sur les Constitutions des peuples libres.*

Hij stelt voor het kiezerskorps van nu af te verviervoudigen en het daarna achtereenvolgens te vergrooten.

't Is zeker dat eene Grondwet nooit radicaal gewijzigd werd, tenzij in tijden van beroerten.

Welnu, het land is kalm.

't Is tragsgezwijze, dat Engeland, het klassische land van 't parlementarisme, zijn kiezerskorps heeft uitgebreid. Doen wij zulks dan ook.

Hoeveel vragen werden ten anderen nauwelijks aangeroerd waarvan de oplossing de invoering van 't algemeen stemrecht vergezellen moet!

Eischt eene zeer groote uitbreiding van 't stemrecht niet dat de uitvoerende macht versterkt worde? Hebben wij in onze wetten iets dat gelijk aan de krijgswet der Vereenigde-Staten, de opheffing van het Engelsche *habeas corpus*, den staat van beleg der Franschen, enz?

Moet de wet, gelijk in Frankrijk, zekere mogelijke beperkingen der vrijheid van drukpers voorzien?

Ons kiesrecht is beperkt, maar wij zijn, met het oog op politieke vrijheid, het eerste volk der aarde.

Moet de uitbreiding van het stemrecht de beperking onzer tegenwoordige vrijheid noodzakelijk maken?

Andere vragen :

Iedereen schijnt aan te nemen dat onze provinciale en gemeentewetten moeten veranderd worden voordat wij het algemeen stemrecht bekomen.

Dit is zoo waar dat de twee vurigste kampioenen van het algemeen stemrecht, de heeren Janson en Feron, reeds toegegeven hebben dat de gemeenteleeningen, bijvoorbeeld, moeten bekrachtigd worden door de schatplichtigen, dit is, door de cijnskiezers in de gemeenten, zoodat de cijnskiezers als 't ware de senaat der gemeente zouden zijn. Is die enkele wijziging voldoende? Van datalles werd nog niets onderzocht.

Zou artikel 108 betreffende de instellingen der provinciën en der gemeenten niet behooren te worden herzien? Zouden de weduwen die kinderen hebben niet stemgerechtigd moeten worden, althans voor de gemeente?

De Commissie van den Senaat heeft eenparig erkend dat het getal herbergiers in het kiezerskorps, zooals het volgens de voorstellen der Regeering zou samengesteld zijn, te aanzienlijk zou wezen.

Het achtbaar kabinetshoofd, hoewel van hetzelfde gevoelen, stelt niets voor. Hij studeert.

Wij hebben iets meer dan eene studie, wij hebben eene oplossing noodig.

De achtbare heer Beernaert maakte van de aanneming van 't beginsel van evenredige vertegenwoordiging aanvankelijk eene kabinetsquæstie.

Thans vraagt hij enkel dat het beginsel er van geschreven worde in de Grondwet en eerst later toegepast, als 't noodig blijkt!

Zoo ook voor de vertegenwoordiging der belangen in den Senaat, en nochtans spreekt hij niet langer van 600,000 kiezers, maar van 900,000 en meer.

Die twee waarborgen, welke door de meeste voorstanders van algemeen stemrecht worden gevraagd, of andere van dezelfde waarde, vindt hij onontbeerlijk met 600,000 kiezers. Thans heeft hij er niets tegen dat ze worden uitgesteld, hoewel hij een stelsel aanbiedt dat meer dan 900,000 kiezers geven zal!

Dat men die vragen dus in het volgend Parlement onderzoeke, indien men het voorals nog niet eens kan worden. Indien de conservatieven geene voldoende waarborgen opdringen alvorens het algemeen stemrecht te hebben aangenomen, zullen zij er later geene meer bekomen.

Men heeft ternauwernood het vraagstuk van den toekomstigen Senaat besproken.

Men erkent dat hij eene temperende macht behoort te zijn, en men wil de leden er van rechtstreeks doen benoemen door hetzelfde kiezerskorps dat de leden der Kamer benoemen zal!

Artikel 55, dat de ontbinding toelaat is niet aan herziening onderworpen!

Dus zal men voortaan, zooals thans, den Senaat kunnen ontbinden zonder zelfs de Kamer te ontbinden! In geen enkel land, 't zij republiek, 't zij koninkrijk, ontmoet men deze voorwaarden: Een zelfde kiezerskorps voor Kamer en Senaat, rechtstreeksche verkiezing der senatoren, en mogelijkheid eener ontbinding van den Senaat.

Overal in Europa, wanneer de Senaat is samengesteld uit leden die verkozen zijn, geschiedt de verkiezing der senatoren door een ander kiezerskorps dan dat door hetwelk de leden der Kamer worden benoemd.

Nergens, zelfs niet in republieken, als Zwitserland, Frankrijk en de Vereenigde-Statën, mag de Senaat worden ontbonden.

In gansch Europa wordt geen Senaat rechtstreeks verkozen, zelfs wanneer het stemrecht beperkt is.

De overgrootste meerderheid van 't volk en misschien zelfs van de leden des Parlements schijnen over de mogelijke gevolgen dier feiten niet voldoende te hebben nagedacht.

Hoe kan de Senaat de Kamer matigen, indien hetzelfde kiezerskorps bij eene zelfde stemming de leden van beide Kamers benoemt, en welken weerstand, welken waarborg kan een Senaat bieden, dien men, indien hij weerstand biedt, ontbinden mag?

Zonderlinge, ongerijmde strijdigheid!

Een Senaat als degene dien men wil samenstellen of geen Senaat hoege-naamd, is volstrekt hetzelfde.

Wij behouden, zegt men, wat ons sedert 62 jaar is meegevallen.

Doch men vergeet dat de verplichting alleen om ten minste 20 gulden

rechtstreeksche belasting aan den Staat te betalen, alle senaten der wereld waard was.

Dat gaf aan de behoudsgezinden allen mogelijken waarborg.

De Kamer van Volksvertegenwoordigers, uit zulk kiesstelsel voortgesproten, was zelve behoudsgezind, meer behoudsgezind dan de nieuwe Senaat zal zijn, dien men ons geven wil.

Ik had voorgesteld de herziening van artikel 55 aan de Grondwetgevende Kamers te onderwerpen. Mijn voorstel werd ondersteund door de achtbare heeren Baron Surmont de Volsberghe en Graaf Karel van der Burch, doch het werd met 32 stemmen tegen 22 verworpen.

Ik blijf bij mijn gevoelen dat artikel 55 moet herzien worden.

't Zijn niet enkel politieke redenen die de toenemende uitbreiding van het stemrecht wettigen.

De economische en sociale vragen, door den arbeidersstand opgeworpen, nopen ons, meer nog dan de politieke, tot groote omzichtigheid.

't Is om ernstige hervormingen in onze economische wetten te bekomen dat het werkvolk het kiesrecht vraagt.

Den 17^e Mei laatstleden somde ik in eene redevoering door mij in den Senaat gehouden, de bijzonderste eischen der werklieden op. De heer Minister van Financiën wierp mij tegen dat degenen die dat vragen slechts eene handvol lieden, het uitschot der proletariërs zijn. Zoo sprekende, bestreed hij de in 't oog springende bekende waarheid.

Ik ben er overigens persoonlijk verre af te beweren dat al die eischen slechts droombeelden zijn welke 't niet mogelijk is te verwezenlijken.

Ik meen integendeel dat ons economisch en fiscaal stelsel, onze maatschappelijke en militaire toestand groote veranderingen moeten ondergaan; doch 't ware gevaarlijk met het stelsel van algemeen stemrecht, indien het niet is ingericht, het Parlement te kiezen dat er de studie van moet beginnen, vooral omdat een groot gedeelte onze werklieden, fabriekarbeiders en landbouwers, ten aanzien van al de economische vragen nog totaal onwetend is.

Dat de volgende Wetgeving — te kiezen door een viermaal grooter kiezerskorps — die vragen onderzoekt, en dat het onderzoek er van worde voortgezet door het eerstvolgende kiezerskorps, dat noodzakelijk uitgebreider wezen zal, zulks acht ik logisch.

Ik vestig de aandacht der Commissie op een laatste punt: artikel 51 der Grondwet bepaalt dat er om de twee jaren verkiezingen moeten plaats hebben. In geen ander land der wereld wordt zoo dikwijls gekozen.

Wat geene ernstige bezwaren opleverde met een zeer beperkt kiezerskorps van cijsbetalenden, die gemiddeld zeer oud waren, mocht het grootste gevaar opleveren in onze nijverheidsstreken wanneer het kiezerskorps in overgrootte meerderheid uit proletariërs zal bestaan.

Gansche zwermen adspiranten-candidaat zullen het goede of kwade woord gaan verkonden tot in de kleinste gehuchten.

De politieke woeling zal nimmer ophouden. Voor handelszaken geene zekerheid meer.

't Schijnt mij derhalve onontbeerlijk toe, ten einde dat gevaar te weren, ook artikel 31 te herzien, den duur van 't mandaat te verlengen en de geheele vernieuwing bij iedere verkiezing aan te nemen, of in dat opzicht aan de wetgevers volle vrijheid over te laten.

In Oostenrijk, in Italië, in Engeland duurt het mandaat 5, 6 of 7 jaar en wordt er voor den Senaat niet gekozen.

In Frankrijk kiest men slechts alle 4 jaar voor de Kamer; er is quaestie van voortaan slechts om de 6 jaren te kiezen. De senatoren worden voor 9 jaar gekozen, door een kiezerskorps dat zeer beperkt is.

In alle landen met zeer uitgebreid stemrecht: Duitschland, Zwitserland, Frankrijk, Italië, Engeland, enz., mag ieder kiezer slechts één afgevaardigde benoemen. De stemming over verscheidene kandidaten te gelijk is beter voor de uiting van de politieke denkwijzen der kiezers, maarze levert dit ernstig bezwaar op bij iedere verkiezing een groot getal kiezers te doen kiezen tusschen hunne economische belangen en hunne politieke begrippen; de verdeling in omschrijvingen, welke ieder eenen enkelen vertegenwoordiger benoemen zouden, zou aan de kiezers gelegenheid geven om den candidaat te benoemen die de economische en politieke denkbeelden van de meerderheid der kiezers van iedere omschrijving vertegenwoordigt.

't Is inzonderheid tusschen de steden en het platteland dat de gedachten op huishoudkundig gebied verschillen. Zou 't, bij voorbeeld, niet goed zijn afzonderlijke kiescolleges te vormen voor de steden en omkringen van meer dan 100,000 zielen en in het overige des lands voor een enkelen candidaat te kiezen?

Om al die vragen te onderzoeken is er tijd noodig; de studie er van kan maar ernstig beginnen nadat men het over den tekst van het nieuw artikel 47 zal eens geworden zijn. Dat artikel moet dus een overgangsmaatregel inhouden.

Op al die beschouwingen steunende, ben ik van gevoelen dat men het kiezerskorps trapsgewijs moet uitbreiden, zonder hinderpaal in de Grondwet tegen de invoering van het algemeen stemrecht, en dat men voor de eerste wetgevende verkiezingen, overeenkomstig het voorstel van den heer Frère-Orban, het kiezerskorps, dat tegenwoordig de gemeenteraden verkiest, moet aannemen.

Wie kende ons overigens ons mandaat toe?

De 135,000 cijsbetalenden die tegenwoordig kiezer zijn.

Men vergeet dat die 135,000 kiezers ons geen anderen last hebben gegeven dan tot herziening over te gaan.

Waarom ons derhalve niet vergenoegd met het getal kiezers te vermeerderen tot 600,000, doch aan onze tegenwoordige lastgevers — vereenigd met de nieuwe kiezers, indien zij vinden dat wij niet ver genoeg zijn gegaan — de vrijheid overlatende om dat getal te verdubbelen.

Gezien de overigens goed te begrijpen vrees van een groot getal onzer medeleden, stel ik voor te bepalen dat de laatste hinderpalen om tot het algemeen stemrecht te geraken niet mogen weggenomen worden dan met eene meerderheid der twee derden, zooals door vele leden wordt gevraagd.

Ziehier dus welken tekst ik zou voorstellen in vervanging van het tegenwoordig artikel 47 :

ART. 47.

De leden der Kamer van Volksvertegenwoordigers worden rechtstreeks verkozen door de burgers die hun 25ste jaar hebben bereikt, sinds 2 jaar ten minste in hunne gemeente verblijven en aan wie de kieswet stemrecht toekent.

De stemming geschiedt in de hoofdplaats van 't kanton.

Zij mag door de kieswet verplichtend worden gemaakt; in dat geval geschiedt ze in de gemeente.

Mogen geen kiesrecht uitoefenen : onbekwamen, onwaardigen, behoeftigen en ongeletterden.

ART. 47bis.

Mogen deel uitmaken van het kiezerskorps de burgers die de voorwaarden van artikel 47 vervullen :

A. Hetzij omdat zij lager onderwijs hebben genoten, hetgeen door een getuigschrift, bij 't verlaten der school afgeleverd, wordt vastgesteld zonder examen ;

B. Hetzij omdat zij ten minste tien frank rechtstreeksche belasting aan den Staat betalen, patentrecht niet inbegrepen.

De kieswet mag, bij eenvoudige meerderheid van de leden der twee Kamers, de vereischte kennis beperken tot het kunnen lezen, schrijven en rekenen, en den cijns tot 2 frank grondbelasting ten behoeve van den Staat.

Bij meerderheid van de twee derden der leden, mag de kieswet het stemrecht verleen en aan burgers die enkel lezen kunnen.

ART. 47ter.

Na de afkondiging van de nieuwe artikelen der Grondwet, zullen op de lijst der algemeene kiezers voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers worden gebracht en voor goed in die hoedanigheid er op behouden, tenzij ze zich bevinden in een geval van uitsluiting of opschorsing bij artikel 47 voorzien, de burgers die het kiesrecht genieten voor de algemeene, de provinciale en de gemeenteverkiezingen.

Brussel, 1 Februari 1893.

TH. FINET.